

GAMIFIKATSIYA VA INTERAKTIV METODLAR VOSITASIDA TA'LIM SIFATINI OSHIRISH

Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi,
Toshkent ijtimoiy innovatsiya universiteti
“Pedagogika va psixologiya” kafedrası o'qituvchisi
Email. Latipovamarifat5@gmail.com
Orcid. [0009-0005-0855-9057](https://orcid.org/0009-0005-0855-9057)

Annotatsiya. Mazkur maqola bugungi kunda ta'lim tizimi oldida turgan eng dolzarb vazifalardan biri – o'quvchilarning bilim olish jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshirish va ta'lim sifatini yaxshilashdir. Ta'limda yangi metodlarning joriy etilishi, jumladan, gamifikatsiya va interaktiv metodlarning qo'llanilishi bu maqsadga erishishda samarali vositalardan biri hisoblanadi. Ushbu metodlardan foydalanish o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi. O'quvchilar bilim olish jarayonida faollashadi, o'qituvchi esa har bir o'quvchining ehtiyojiga moslashgan individual yondashuvni amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bilan birga, yangi metodlar o'quvchilarni jamiyatda muvaffaqiyatli ishlashga tayyorlash uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu maqolada gamifikatsiya va interaktiv metodlar yordamida ta'lim sifatini oshirishning ahamiyati, ularning ta'lim jarayonidagi o'рни va amaliy misollar keltiriladi.

Kalit so'zlar: Ta'lim, texnologiya, gamifikatsiya, interaktiv metodlar, motivatsiyani oshirish, kollaborativ o'rganish, tanqidiy fikrlash, online o'yinlar, simulyatsiya, interaktiv taqdimot.

Annotation. This article is about one of the most urgent tasks facing the education system today - to increase students' interest in the learning process and improve the quality of education. The introduction of new methods in education, including the use of gamification and interactive methods, is one of the effective tools for achieving this goal. The use of these methods serves the comprehensive development of students. Students become more active in the learning process, and the teacher has the opportunity to implement an individual approach tailored to the needs of each student. At the same time, new methods help develop the skills necessary to prepare students for successful work in society. This article discusses the importance of improving the quality of education using gamification and interactive methods, their role in the educational process, and practical examples.

Keywords: Education, technology, gamification, interactive methods, increasing motivation, collaborative learning, critical thinking, online games, simulation, interactive presentation.

Аннотация. В данной статье рассматривается одна из наиболее актуальных задач, стоящих сегодня перед системой образования – повышение заинтересованности учащихся в процессе обучения и улучшение качества образования. Внедрение новых методов в образование, в том числе использование геймификации и интерактивных методов, является одним из эффективных средств достижения этой цели. Использование этих методов служит всестороннему развитию учащихся. Студенты становятся активными в процессе обучения, а преподаватель имеет возможность реализовать индивидуальный подход, адаптированный к потребностям каждого ученика. В то же время новые методы помогают развивать навыки, необходимые для подготовки учащихся к успешной работе в обществе. В данной статье представлена важность повышения качества образования с помощью геймификации и интерактивных методов, их место в образовательном процессе, а также практические примеры.

Ключевые слова: Образование, технологии, геймификация, интерактивные методы, повышение мотивации, совместное обучение, критическое мышление, онлайн-игры, моделирование, интерактивная презентация.

Kirish. Zamonaviy ta’lim tizimi har doim yangiliklar va innovatsiyalarni qabul qilishga tayyor bo’lishi kerak. Bugungi kunda o’quvchilarning o’quv jarayonidagi faol ishtiroki va ta’limning sifatini oshirish muhim masalalardan biridir. Bunda **gamifikatsiya** va **interaktiv metodlar** kabi zamonaviy yondashuvlar ta’limni yanada samarali qilishda, o’quvchilarning qiziqishini oshirishda va bilim olish jarayonini qiziqarli qilishda asosiy vosita bo’lib xizmat qilmoqda. Ushbu metodlar, ananaviy o’qitish usullaridan farqli ravishda, o’quvchilarga faol ishtirok etish, muammolarni hal qilish va bilimlarini mustahkamlash imkoniyatini beradi.

Gamifikatsiya (yoki o’yinlashtirish) – bu o’yin elementlari va o’yin uslublarini ta’lim jarayoniga qo’llash jarayonidir. Bu metod o’quvchilarning motivatsiyasini oshirish, bilimlarni mustahkamlash va ta’lim jarayonini qiziqarli qilishga yordam beradi. O’yinlar odatda tanlovlar, mukofotlar, darajalar, va boshqalar kabi elementlarga ega bo’lib, bu elementlar o’quvchining faol ishtirokini ta’minlaydi.

Interaktiv metodlar – bu o’quvchilarning faolligini oshirish, ularga o’z fikrini erkin ifodalash imkoniyatini yaratish va o’qituvchi bilan faol muloqot qilishni ta’minlaydigan ta’lim usullaridir. Ushbu metodlar orqali o’quvchilar nafaqat passiv tinglovchilar bo’lib qolmaydi, balki o’z bilimlarini qo’llash, muammolarni hal qilish va guruhlarda ishlash imkoniyatlariga ega bo’ladilar.

Gamifikatsiya va interaktiv metodlar o’quvchilarning motivatsiyasini oshirishga yordam beradi. Masalan, o’yinlar orqali o’quvchilarga bilimlarini sinash va yutuqlarga erishish imkoniyati beriladi, bu esa ularni yanada ko’proq o’qishga rag’batlantiradi. Shuningdek, interaktiv metodlar o’quvchilarni faollashtiradi, bu esa ta’limga bo’lgan qiziqishni oshiradi.

O’quvchilar uchun monoton ta’lim jarayoni tezda zerikarli bo’lib qoladi. Gamifikatsiya yordamida ta’lim jarayoniga o’yin elementi qo’shilishi o’quvchilarning qiziqishini va diqqatini ushlab turadi. Masalan, o’quvchilar bilimlarini darajalash va mukofot olish imkoniyatiga ega bo’lib, bu ularni yanada faol qatnashishga undaydi.

Interaktiv metodlar o’quvchilarga guruhlarda ishlash, fikr almashish va birgalikda yechimlar topish imkonini beradi. Bu esa jamiyatda ishlash va jamoaviy fikrlash ko’nikmalarini rivojlantiradi. Gamifikatsiya elementlari ham ko’pincha guruhda ishlashni rag’batlantiradi, masalan, jamoaviy yutuqlarni nishonlash.

Interaktiv metodlar o’quvchilarga muammolarni mustaqil hal qilish imkoniyatini yaratadi. Bu o’quvchilarning tanqidiy fikrlash va muammolarni tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Gamifikatsiya esa o’quvchilarga raqobatdosh muhitda o’z qobiliyatlarini sinash va takomillashtirish imkonini beradi.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotda gamifikatsiya va interaktiv metodlardan foydalanish orqali ta’lim sifatini oshirish masalasi ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan o’rganildi. Tadqiqot jarayonida pedagogika va ta’lim texnologiyalari sohasiga oid ilmiy manbalar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda ilg’or xorijiy va mahalliy tajribalar tahlil qilindi.

Tadqiqotda quyidagi **ilmiy tadqiqot metodlaridan** foydalanildi.

Nazariy tahlil metodi — gamifikatsiya va interaktiv metodlarga oid pedagogik, psixologik va metodik adabiyotlarni o’rganish, mavjud ilmiy qarashlarni tizimlashtirish hamda ta’lim jarayonidagi o’rnini aniqlash maqsadida qo’llanildi.

Taqqoslash metodi — an’anaviy ta’lim usullari bilan gamifikatsiya va interaktiv metodlarning samaradorligini solishtirish orqali ularning afzallik va kamchiliklarini aniqlash uchun foydalanildi.

Pedagogik kuzatuv metodi — o’quv jarayonida gamifikatsion elementlar va interaktiv metodlardan foydalanish jarayonida o’quvchilarning faolligi, qiziqishi va ishtirok darajasini aniqlash maqsadida amalga oshirildi.

Pedagogik tajriba-sinov metodi — interaktiv taqdimotlar, onlayn o’yinlar va gamifikatsiyalashgan baholash usullarini dars jarayonida qo’llash orqali ularning ta’lim sifati va o’quvchilar motivatsiyasiga ta’siri baholandi.

So’rovnoma va suhbat metodlari — o’quvchilar va o’qituvchilarning gamifikatsiya va interaktiv metodlarga bo’lgan munosabatini aniqlash, ularning fikr-mulohazalarini o’rganish maqsadida qo’llanildi.

Natijalarni tahlil qilish va umumlashtirish metodi — tajriba davomida olingan ma’lumotlarni tizimlashtirish, tahlil qilish va ilmiy xulosalar chiqarish uchun foydalanildi.[5,6]

Tahlil va natijalar. Tadqiqot jarayonida gamifikatsiya va interaktiv metodlarning ta’lim jarayoniga ta’siri pedagogik kuzatuv, tajriba-sinov hamda so’rovnoma metodlari asosida tahlil qilindi. Tajriba jarayoni davomida o’quv mashg’ulotlariga gamifikatsion elementlar (ball to’plash, reyting tizimi, mukofotlar, darajalar) hamda interaktiv metodlar (guruhli ishlar, muammoli vaziyatlar, onlayn testlar va interaktiv taqdimotlar) joriy etildi.

Pedagogik kuzatuv natijalari shuni ko’rsatdiki, dars jarayonida gamifikatsiya va interaktiv metodlardan foydalanilgan guruhlarda o’quvchilarning faolligi sezilarli darajada oshdi. O’quvchilar darsda faol ishtirok etib, savol-javoblarda erkin fikr bildirishga harakat qildilar. An’anaviy metodlar bilan olib borilgan mashg’ulotlarga nisbatan o’quvchilarning darsga bo’lgan qiziqishi va diqqatini jamlash darajasi yuqori bo’ldi. So’rovnoma natijalariga ko’ra, o’quvchilarning aksariyati gamifikatsiyalashgan darslarni qiziqarli va tushunarli deb baholadi. Ular o’yin elementlari orqali bilimlarni o’zlashtirish jarayoni yengillashganini va o’zlashtirilgan bilimlarning uzoq muddatli

xotirada saqlanishini ta’kidladilar. O’qituvchilar esa interaktiv metodlar o’quvchilarning individual imkoniyatlarini aniqlash, ularning bilim darajasini tezkor baholash va dars samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini qayd etdilar.[1,6]

Pedagogik tajriba-sinov jarayonida Kahoot platformasi asosida tashkil etilgan onlayn testlar orqali baholash an’anaviy yozma testlarga nisbatan samaraliroq ekani aniqlandi. Xususan, o’quvchilar baholash jarayonida faol ishtirok etdi, natijalar real vaqt rejimida e’lon qilinishi esa shaffoflik va adolatlilik tamoyillarini ta’minladi. Shu bilan birga, o’qituvchilarning vaqt sarfi qisqarib, baholash jarayoni optimallashtirildi.

Tahlil natijalari shuni ko’rsatdiki, gamifikatsiya va interaktiv metodlar o’quvchilarning tanqidiy fikrlash, muammolarni mustaqil hal qilish hamda jamoada ishlash ko’nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko’rsatadi. Guruhli ishlarda o’quvchilar o’zaro fikr almashib, birgalikda qaror qabul qilishga o’rgandilar, bu esa ularning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qildi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari gamifikatsiya va interaktiv metodlar ta’lim sifatini oshirishda samarali pedagogik vosita ekanligini tasdiqladi. Ushbu metodlar o’quv jarayonini jonlantiradi, o’quvchilarning motivatsiyasini kuchaytiradi va bilimlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari asosida gamifikatsiya va interaktiv metodlarni ta’lim tizimida keng joriy etish maqsadga muvofiq ekanligi aniqlandi.[3]

Xulosa va takliflar. Gamifikatsiya va interaktiv metodlar vositasida ta’lim sifatini oshirish bugungi kunda ta’lim tizimining asosiy vazifalaridan biriga aylanmoqda. Ushbu metodlar o’quvchilarning motivatsiyasini oshirish, ularning faol ishtirokini ta’minlash, ta’limni qiziqarli qilish va ta’lim jarayonini interaktiv, shaxsiylashtirilgan tarzda tashkil etishga yordam beradi. Shuningdek, ularni tanqidiy fikrlash, mustaqil ishlash, jamoaviy ish ko’nikmalarini rivojlantirishga yo’naltiradi. O’quvchilarga ilg’or texnologiyalarni o’rgatish va ta’limni zamonaviylashtirish ta’lim sifatini yangi darajaga ko’tarishga xizmat qiladi. Shuning uchun, ta’lim tizimida gamifikatsiya va interaktiv metodlarning dolzarbligi tobora ortib bormoqda.[2,3]

Mazkur tadqiqot gamifikatsiya va interaktiv metodlarning ta’lim jarayonidagi o’rni hamda ularning ta’lim sifatini oshirishdagi samaradorligini ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan asoslab berdi. Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatdiki, gamifikatsiya elementlari va interaktiv metodlar asosida tashkil etilgan darslar o’quvchilarning bilim olishga bo’lgan qiziqishini oshiradi, ularning o’quv jarayonidagi faolligini kuchaytiradi hamda ta’lim mazmunini samarali o’zlashtirishga xizmat qiladi.[4]

Pedagogik kuzatuv va tajriba-sinov natijalari gamifikatsiyalashgan ta’lim muhitida o’quvchilarning motivatsiyasi, mustaqil ishlash qobiliyati, tanqidiy va ijodiy fikrlash ko’nikmalari sezilarli darajada rivojlanganini ko’rsatdi. Interaktiv metodlardan foydalanish o’quvchilarning muloqotga kirishish faolligini oshirib, jamoada ishlash va

muammoli vaziyatlarni hal etish kompetensiyalarini shakllantirishga ijobiy ta’sir ko’rsatdi.

Shuningdek, raqamli ta’lim platformalari va onlayn baholash vositalaridan foydalanish ta’lim jarayonining shaffofligini ta’minlash, o’qituvchining vaqt resurslarini tejash hamda ta’lim natijalarini tezkor tahlil qilish imkonini yaratdi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. "O‘zbekiston Respublikasining Ta’lim to‘g‘risidagi Qonuni"ning yangi tahriri 2020-yil
2. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi. Ta’lim tizimini rivojlantirish strategiyasi. Toshkent, 2023.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta’lim sifatini oshirish bo‘yicha islohotlar to‘g‘risida"gi Qarori, 2022.
4. Timoti Uoker " Finlandiya ta’lim mo‘jizasi " Global books" Toshkent -2023
5. M.S. Latipova Umumiy o‘rta talim maktablari ta’lim sifatini oshirishda xalqaro baholash tadqiqotlaridan foydalanish imkoniyatlari. Ilm fan xabarnomasi ilmiy electron jurnal. 4-son , Iyul , 2024. Worldly knowledge nashriyoti 6-bet
6. M.S. Latipova The scientific and practical importance of using foreign experiences in the organization and management of educational processes. American Journal of Pedagogical and Educational Research Volume 26, | July – 2024 ISSN (E). 2832-9791
7. Xusanov A., "Pedagogik texnologiyalar va innovatsiyalar", Tashkent, 2021.